

др *Таијана ЈЕВРЕМОВИЋ ПЕТРОВИЋ*
доцент Правног факултета Универзитета у Београду

ПОВЕЗИВАЊЕ ПРИВРЕДНИХ РЕГИСТАРА НА НИВОУ ЕУ*

Резиме

Овај рад бави се освртјом на досадашњу реулаитиву на нивоу ЕУ у областии повезивања привредних регистара. Приказани су нови прописи којима се врше измене у погледу објављивања података и њихова размена уишем повезивања националних регистара. Питања у којима је извршена делимична измена досадашњих прописа у погледу објављивања и размене информација односе се на ошће податке о друштвима, податке везане за прекогранична сјајања привредних друштва, као и податке о оранима друштва из једне земље чланице ЕУ које се налазе у другој земљи чланице. У раду је истакнуи значај такве реулаитиве, нарочито у циљу омоућавања лакшеи и сигурније одвијања прекограничних активностии, смањивања административних ошереења и подстицања правне сигурностии.

Кључне речи: *привредни регистри, објављивање, оранак, прекогранична сјајања.*

---

* Овај рад је произашао из научно-истраживачког пројекта Правног факултета „Развој правног система Србије и хармонизација са правом ЕУ: правни, економски, политички и социолошки аспект“ 2013. године.

I Увод

Последњих година је у оквиру ЕУ развијен велики број правила којима се омогућује обављање прекограничних активности привредних друштава. На тај начин остварује се право настањивања и унапређује се правни оквир за ефикасно и конкурентно пословање привредних друштава. Видови обављања прекограничних активности обухватају слободно оснивање привредних друштава у другој земљи чланици, оснивање и функционисање зависних друштава или делова друштава – огранака, али и разне врсте повезивања, било путем функционисања друштава у групи, или путем статусних повезивања. Иако донедавно спорне, многе од ових активности су омогућене у протеклој деценији, при чему највећи значај имају доношење Статута Европског акционарског друштва и пратеће Директиве у учествовању запослених, а након њих и Директиве о прекограничним спајањима, као и Директиве о понудама за преузимање. Сматра се да би прекограничне активности биле драстично повећане у случају усвајања Предлога Статута Европског затвореног друштва.¹ Осим законодавне акције која је олакшала и омогућила предузимање прекограничних активности, нарочито подстицајне биле су и одлуке Европског суда правде које су се односиле на слободну покретљивост и тумачење права настањивања за друштва.²

У свим овим актима доминирају правила о информисању, како у циљу заштите унутрашњих односа у друштву, тако нарочито и ради заштите трећих лица, односно, јавности уопште. Објављивање представља врхунски принцип у компанијском и сродним гранама права, а његово остваривање и унапређење сматра се важним циљем у даљем развоју компанијског права ЕУ. Међутим, само информисање у вези је са могућношћу трећих лица да дођу до објављених информација. Стога је „свако објављивање добро у мери у којој је рапрострањено“,³ што у модерној епохи развоја комуникација значи потребу електронског, и по могућству централног приступа информацијама.

1 Вид. Commission of the European Communities, *Progress Report: Accompanying document to the Green Paper – The interconnection of business registers*, SEC (2009) 1492, Brussels, 4.11.2009. (даље у фуснотама: Пратећи документ уз зелену књигу); доступно на адреси: http://ec.europa.eu/internal_market/consultations/docs/2009/interconnection_of_business_registers/working_document_en.pdf, 20.3.2013, стр. 3.

2 О томе вид. детаљно: Татјана Јевремовић Петровић, „Право на настањивање“, у: Мирко Васиљевић, Вук Радовић, Татјана Јевремовић Петровић, *Компанијско право Европске уније*, Правни факултет Универзитета у Београду, Београд, 2012, стр. 51–88.

3 Професора Хопта цитирао је у свом раду: Ulrich Noack, „Die neue Unternehmenspublizität nach EHUG und TUG“, *Center for Business and Corporate Law Research Paper Series*, 4/2007, доступно на адреси: <http://ssrn.com/abstract=980289>, 27.3.2013, стр. 5.

Као основни разлог даљег унапређења објављивања нова Директива о међусобном повезивању регистара у којима се воде подаци о привредним друштвима предвиђа повећану потребу приступу информацијама о друштвима, нарочито у вези са њиховим прекограничним активностима.⁴

II Потреба и циљеви повезивања регистара

Европска унија је у више наврата истицала значај омогућавања ефикасног и конкурентног пословања привредних субјеката. Многе од мера које су донете на нивоу ЕУ оствариле су те циљеве на много једноставнији начин него да се то чинило на националном ниову. У теорији се истиче да „...нема законодавног акта у европском компанијском праву који се примарно не тиче информисања“.⁵ Објављивање информација уопште сматра се једним од најзначајнијих инструмената заштите свих заинтересованих лица и усмерено је на обезбеђење правне сигурности.⁶ Најчешће се као основна сврха информисања истичу заштита тржишта, заштита интереса одређених лица, транспарентност друштва, као и у одређеној мери замена за материјална правила.⁷ У постизању тих циљева објављене информације морају да буду стандардизованог садржаја, чиме се омогућава њихова ефикасна употреба; тачне, што нарочито значи и редовно уношење промена, као и могућност заинтересованих лица да се у њих поуздају.⁸

4 Тачка 1 Преамбуле Директиве о међусобном повезивању централног, привредног и регистра привредних друштава (даље у фуснотама: Директива о повезивању регистра), Directive 2012/17/EU of the European Parliament and of the Council of 13 June 2012 amending Council Directive 89/666/EEC and Directives 2005/56/EC and 2009/101/EC of the European Parliament and of the Council as regards the interconnection of central, commercial and companies registers Text with EEA relevance, OJ L 156, 16.6.2012, доступно на адреси: http://eur-lex.europa.eu/smartapi/cgi/sga_doc?smartapi!celexplus!prod!CELEXnumdoc&lg=EN&numdoc=32012L0017, 1.3.2013.

5 Stefan Grundmann, *European Company Law: Organization, Finance and Capital Markets*, Intersentia, Antwerpen – Oxford, 2007, стр. 153.

6 О циљевима и основним карактеристикама обавезног информисања друштава вид. Татјана Јевремовић Петровић, „Обавезно објављивање као инструмент заштите поверилаца у компанијском праву“, *Право и њиврега*, бр. 4–6/2011, стр. 187–215.

7 Вид. више *Ibid.*

8 Commission of the European Communities, *Commission Staff Working Document – Impact Assessment: Accompanying document to the Proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council amending Directives 89/666/EEC, 2005/56/EC and 2009/101/EC as regards the interconnection of central, commercial and companies register*, SEC (2010) (даље у фуснотама: Пратећи документ уз Предлог директиве), Brussels, доступно на адреси: http://ec.europa.eu/internal_market/company/docs/business_registers/20110224_impact_en.pdf, 22.3.2013, стр. 25.

У циљу даљег развоја правила о информисању истицана је потреба смањивања трошкова, као и поједностављења формалности и препрека у ефикасном пословању. Једна од мера које су усвојене у том циљу представља Директива о међусобном повезивању регистара у којима се воде подаци о привредним друштвима.⁹ Њеним одредбама омогућено је стварање централне електронске платформе, која омогућава повезивање и међусобну комуникацију националних привредних регистара.

Циљ усвојених правила пре свега је *смањивање административних отпорности и подстицање правне сигурности* у пословању привредних субјеката.¹⁰ Тај циљ нарочито је истакнут након пољуљаног поверења инвеститора у финансијска тржишта, и покушај је поновног успостављања транспарентности и правне сигурности у свим областима везаним за то тржиште.¹¹ Он такође одговара и основним циљевима компанијског права ЕУ, који, поред ефикасности и компетитивности, подразумевају, пре свега, потребу заштите интереса инвеститора, чланова, поверилаца и заинтересованих трећих лица. Повезивање регистара значајно је осим смањења административних трошкова и за смањење трошкова за сама друштва која учествују у прекограничним активностима.¹² Такође, циљ повезивања регистара омогућује и побољшање и ефикасност рада јавне управе или других надлежних тела и организација у земљама чланицама.¹³

Повезивање привредних и других регистара подразумева и *коришћење и примену савремене технологије*. Поред тога, *омогућава се ажурност у вођењу података о друштвима*, као један од важних елемената у остваривању адекватне функције коју објављивање има. Нарочито је ажурност и тачност података важна код огранака који послују у

9 Ову идеју подржале су Група стручњака компанијског права, као и извештај Групе за модернизацију компанијског права из 2011. године. Вид. Report of the High Level Group of Company Law Experts on a Modern Regulatory Framework for Company Law in Europe, Brussels, 4 November 2002, доступно на адреси: http://ec.europa.eu/internal_market/company/modern/index_en.htm#background, 25.3.2013, стр. 9, 39–41; Report of the Reflection Group On the Future of EU Company Law (даље у фуснотама: Извештај групе за модернизацију компанијског права 2011), Brussels, 5 April 2011, доступно на адреси: http://ec.europa.eu/internal_market/company/docs/modern/reflectiongroup_report_en.pdf, 25.3.2013, стр. 32.

10 Вид. тач. 5 Преамбуле Директиве о повезивању регистара.

11 Вид. Commission of the European Communities, *Green Paper: The interconnection of business registers*, Commission of the European Communities (даље у фуснотама: Зелена књига), SEC (2009) 1492, Brussels, 4.11.2009, доступно на адреси: http://ec.europa.eu/internal_market/consultations/docs/2009/interconnection_of_business_registers/green_paper_en.pdf, 18.3.2013, стр. 2.

12 Вид. Пратећи документ уз Предлог директиве, стр. 7.

13 *Ibid.*, стр. 28.

другој земљи, те је веза између података о друштву у регистру његове земље, и података о његовом огранку, регистрованом у другој земљи, од одлучујуће важности.

Досадашњи напори у омогућавању прекограничних активности били су вишестрани и осим законодавне акције кроз низ докумената подразумевају и изражену улогу коју је одиграо Европски суд правде својим пресудама у области тумачења права на настањивање. На тај начин је омогућено ефикасније реализовање циљева и функционисања унутрашњег тржишта, и потиснуте националне мере усмерене на заштиту домаћих интереса и спречавања злоупотреба, које су доводиле до препрека и поделе тржишта према националним границама.¹⁴ Због тога је олакшање комуникације између регистара, који подразумевају њихову сарадњу и размену података значајно и ради *подстицања прекограничних активности*. Досадашње прекограничне активности пратиле су одредбе које подразумевају сарадњу националних регистара, али она није била јасно дефинисана, и у пракси је доводила до проблема у примени.

Нарочити значај повезивање и размена података о друштвима може да има за посебне облике (до сада нерегулисаних) прекограничних активности, попут група друштава. То би, на пример, било подстицајно у ефикасном информисању трећих лица о повезаним друштвима, чија регулатива иначе до сада није реализована на комунитарном нивоу, осим појединачних питања, пре свега у области рачуноводства и сачињавања финансијских извештаја. Такође, значај повезивања регистара несумњив је као претпоставка извођења поступка прекограничне промене регистрованог седишта друштва, која подразумева упис друштва у нови регистар и брисање из старог. Такав поступак за сада и даље није могућ на нивоу ЕУ, али јесте у појединим националним правима.

Најзад, могуће је идентификовати и друге кориснике података у случају међусобно повезаних регистара и тиме остварити и *групе значајне циљеве*. То се односи на разна јавна тела и друге организације задужене за праћење прања новца и борбу против криминала у овој области. То се нарочито остварује праћењем везе између појединих друштава или појединаца који учествују у овим активностима и даљег развоја система који пружа скупне информације и установљава међу њима различите везе.¹⁵

14 Kristof Marescau, Michel Tison, „Cross-border business in the European Union and statutory disclosure requirements: using IT as a catalyst for further market integration“, *Journal of International Commercial Law and Technology*, vol. 3, 2/2008, стр. 85.

15 Вид. више: *Ibid.*, стр. 91.

III Централни европски портал са обједињеним подацима националних регистара

Пре доношења Директиве о међусобном повезивању регистра било је покушаја унапређивања система информисања и размене информација. Један од видова обезбеђивања информација трећим лицима омогућен је путем организовања Европског пословног регистра (*European Business Register – EBR*), као мреже националних пословних регистра, коју чине чланови из 27 европских земаља, од којих директан (*on-line*) приступ постоји у односу на 23 земље.¹⁶ Овај регистар организован у форми Европске економске интересне групације чине чланови – углавном национални регистри из земаља чланица ЕУ, а неке од чланица (укључујући и неколико националних регистра ван ЕУ) су везане у ову мрежу на уговорној основи кроз тзв. Уговор о размени информација (*Information Sharing Agreement*).¹⁷ Ради се о пројекту који је објединио и сачинио мрежу електронских регистра из националних земаља на добровољној и уговорној основи и омогућио увид у податке у односу на друштва која су регистрована у њима. Зависно од националног регистра трећим лицима су пружени различити подаци, који по правилу подразумевају основне податке о друштвима, документе у електронској форми, и зависно од националног права додатне документе и извештаје, попут финансијских извештаја и слично.¹⁸ Само неки регистри пружају трећим лицима податке о друштвима из других земаља чланица, док су сви регистри овлашћени на приступ информацијама у другим регистрима (међусобно). Србија је једна од земаља чланица ове мреже.¹⁹ Највећи недостатак мреже Европског пословног регистра

16 Види више на: <http://www.ebr.org>, 19.3.2013. О развоју ове мреже и њеним специфичностима вид. Пратећи документ уз зелену књигу, стр. 7.

У САД постоји централни систем информисања (*EDGAR – Electronic Data Gathering, Analysis and Retrieval*) са приступом *on-line*, који се односи на јавна друштва, и обухвата све податке и документе које ова друштва имају обавезу да доставе Комисији за хартије од вредности (*SEC*). Вид. U. Noack, *нав. чланак*, стр. 101. Сличан систем у односу на јавна друштва постоји и у оквиру ЕУ, и препоручен је Директивом о транспарентности. Вид. више: Keith Thomas, Steve Gilbert, *Feasibility Study for a pan-European storage system for information disclosed by issuers of securities – Final Report*, Actica/PB318D004 1.3, 18 October 2011, доступно на адреси: http://ec.europa.eu/internal_market/securities/docs/transparency/martk-2010-17-f/final-report_en.pdf, 26.3.2013. О његовим предностима у односу на објављивање и доступност података о друштвима уопште вид. K. Marescau, M. Tison, *нав. чланак*, стр. 86–87.

17 Вид. више: Пратећи документ уз зелену књигу, стр. 9.

18 Више о извештајима који су доступни према свакој од земаља вид. <http://www.ebr.org/section/75/index.html>, 19.3.2013.

19 Регистар привредних субјеката у Србији је јединствена, централна и електронска база података и докумената, тако да одговара савременим европским захтевима

лежи у добровољности чланства у овој мрежи, непостојању обавезне међусобне сарадње и размене информација између националних регистара, непостојању јединственог приступа свим информацијама са једног места за кориснике (тзв. *one-stop shop*), већ приступу по правилу на националном нивоу; као и недовољним средствима за рад ове мреже, уз највећи недостатак непостојања информација (и чланства) из свих земаља чланица ЕУ.²⁰

У циљу даљег ширења пружања потпуних информација и нарочито ради међусобне комуникације регистара из земаља чланица усвојена је Директива о међусобном повезивању регистара привредних друштава. Централни европски портал део је пројекта тзв. Акционог плана за електронско право (*European e-Justice Action Plan 2009–2013*), установљен ради приступа правним информацијама, правним и административним институцијама, регистрима и базама података и других услуга.²¹ Земље чланице су обавезне да обезбеде информације које ће бити објављене на *e-Justice* порталу.²² У оквиру тог портала планирано је стварање Европске централне платформе, која ће омогућити повезивање регистара и њихову међусобну комуникацију, као и приступ информацијама.²³ Комисија је предвидела да ће омогућити креирање Европске централне платформе непосредно или преко трећих лица, укључујући и дефинисање техничких спецификација и карактеристика будућег система.²⁴ Дакле, створена је могућност да се национални регистри повежу тако да могу међусобно да комуницирају, односно размењују податке и документе, као и да их пружају заинтересованим лицима.

Међусобно повезивање регистара не значи и њихову замену једним јединственим централним регистром. Идеја стварања правога Европског централног регистра није нова, и постоји, макар у односу на неке (европске) форме друштава већ дуго. Та идеја се и даље помиње, нарочито уколико би се прекограничне активности у тој мери развиле, да наци-

везаним за електронско вођење података о привредним друштвима. Вид. чл. 2 Закона о поступку регистрације у Агенцији за привредне регистре (у даљем тексту: ЗПРуАПР), *Службени гласник РС*, бр. 99/2011.

20 Пратећи документ уз Предлог директиве, стр. 15–16.

21 Вид. тач. 8 Преамбуле Директиве о повезивању регистара, као и Акциони план за електронско право 2009–2013, Council Multi-Annual European E-Justice Action Plan 2009–2013, 2009/C75/01, OJ C 75, 31.3.2009, доступно на адреси: <http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2009:075:0001:0012:en:PDF>, 30.3.2013.

22 Вид. чл. 3 Директиве о повезивању регистара, којом се уводи нови чл. 3а у Прву директиву компанијског права.

23 Чл. 3 Директиве о повезивању регистара, којом се уводи нови чл. 4а у Прву директиву компанијског права.

24 Вид. чл. 3 Директиве о повезивању регистара, којом се уводе нови чл. 4б–4е у Прву директиву компанијског права.

онални регистри више не би могли да остваре функцију регистрације друштава која обављају прекограничну активност, већ би то могао само Европски централни регистар, који би се финансирао од стране ЕУ.²⁵ За сада ипак нема говора о таквој централизацији.

Због тога национални регистри и даље остају једини надлежни за уношење и вођење података о друштвима као и све њихове измене, и то, зависно од националног права, према одређеној територији: у целој земљи, региону или на локалном нивоу.²⁶ Дакле, вођење регистра и даље је питање које је строго националног карактера, а свако право уређује регистар према својим одредбама у складу са основним правилима постављеним (раније названом) Првом директивом компанијског права (о којој ће касније бити више речи, укључујући и податке). Као предуслов за међусобно повезивање пословних регистара постојећа правила из Прве директиве о регистрацији су предвидела њихово вођење у електронској форми.²⁷

Централна платформа има циљ само да олакша размену одређених података, а не да обједини регистре у којима се налазе основни подаци о друштвима, нити да их мења или на било који начин суштински води.²⁸ Повезивање регистара привредних друштава подразумева комуникацију између регистара путем размене података у стандардизованом облику, путем идентичног садржаја, како би трећим лицима њихово коришћење било максимално олакшано.²⁹ Ипак, није предвиђено да трећа лица имају директан приступ порталу којим су повезани национални регистри, већ само могућност добијања података који се на њему воде о појединим друштвима и њиховим огранцима на посредан начин.

Кључна одредба везана за могућност коришћења података који се налазе на заједничком порталу представља обавезу Комисије да објави информације на порталу *на свим званичним језицима Уније*.³⁰ Такво решење пружа изузетна преимућства у односу на приступ информацијама и могућност њиховог коришћења, узимајући у обзир да језичке баријере могу да представљају значајно оптерећење у односу на заинтересована трећа лица.

25 Вид. више: Извештај групе за модернизацију компанијског права 2011, стр. 33.

26 Вид. табелу са појединим националним правима у: Пратећи документ уз Предлог директиве, стр. 54.

27 Та обавеза је за све земље чланице уведена изменама (раније) Прве директиве компанијског права 2007. године, о којој ће ниже бити више речи.

28 Тач. 10 Преамбуле Директиве о повезивању регистара.

29 Вид. тач. 9 Преамбуле Директиве о повезивању регистара.

30 Вид. чл. 3 Директиве о повезивању регистара, којом се уводи нови чл. 3а у Прву директиву компанијског права.

Повезивање регистара не лишава права националне регистре да наплаћују одговарајуће накнаде у погледу пружених информација, што је принцип који и даље важи без обзира на повезивање регистара.³¹ Стога је предвиђено да ће за јавни приступ важити одговарајуће накнаде, осим података о имену, правној форми, регистрованом седишту и земљи у којој је друштво регистровано, укључујући и број регистрације, или друге податке које земља чланица може учинити доступним без *најлаћивања накнаде* према трећим лицима.³² Дакле, док је размена података међу националним регистрима без накнаде, она може бити са накнадом према трећим лицима, и то у погледу информација и докумената који се не сматрају основним подацима (идентификације) привредних друштава.

Најзад, циљ европског законодавца није искључиво међусобно повезивање националних регистара земаља чланица ЕУ, већ и могуће ширење такве платформе и на треће земље ван ЕУ у будућности.³³ За сада је платформа ограничена на земље чланице, и предвиђено је да ће оне донети одговарајуће мере којима уносе у своја права одредбе о повезивању регистра до 7. јула 2014. године.³⁴ Такође, идеја је да се размена података односи и на друге податке о друштвима, и то нарочито оне који се односе на информације које су релеватне за ефикасно функционисање финансијских тржишта. Стога би укључивање података везаних за јавна друштва и њихово извештавање, засновано на Директиви о транспарентности, био следећи корак у даљем развоју правила о јединственом информисању и транспарентности друштва чије се хартије од вредности налазе на регулисаном тржишту, како у погледу правних, тако и у погледу финансијских информација.³⁵ У погледу информисања јавних друштава постоје много једноставнија правила која подразумевају обавезу достављања података надзорном телу, као и званично одређеном субјекту који прикупља и објављује информације само у једној земљи (*one-stop shop system*).³⁶ Сматра се да би захтев за њиховим објављивањем у свакој земљи чланице, на чијим се тржиштима тргује хартијама од вредности, био сувише велико оптерећење за

31 Тач. 22 Преамбуле Директиве о повезивању регистара.

32 Вид. чл. 3 Директиве о повезивању регистара, којом се уводи нови чл. 3ц у Прву директиву компанијског права.

33 Тач. 23 Преамбуле Директиве о повезивању регистара.

34 Чл. 5 Директиве о повезивању регистара.

35 Вид. о укључивању података из Директиве о транспарентности у такав систем у: Зеленој књизи, стр. 5 и 9.

36 Вид. чл. 24 Директиве о транспарентности, као и Препоруку о електронској мрежи тела која воде званичну евиденцију података. Оба текста доступна су на адреси: http://ec.europa.eu/internal_market/securities/transparency/index_en.htm, 26.3.2013.

друштва и да би их доводио у неравноправну позицију на тржишту.³⁷ Иако повољнија за јавна друштва, примена ових правила, нарочито у комбинацији са правилима о објављивању основних података о друштвима (и његовим огранцима) може да буде врло компликована и скупа, и да стога ограничава друштва у прекограничним активностима.³⁸

IV Подаци на које је усмерена унапређена размена података

Међусобно повезивање регистара односи се на доступност и размену *званичних података* који се о друштвима (или њиховим огранцима) воде у надлежном регистру. Дакле, повезивање није усмерено на размену других незваничних информација, попут нпр. кредитног рејтинга привредног друштва. Стога је највећи део нових правила усмерен на измене Прве директиве компанијског права о објављивању.

Други значајан круг питања на која је усмерена нова Директива односи се на правила о огранцима и унапређивање међусобне комуникације регистара у тим питањима. Повезивање регистара преваходно је усмерено на обједињене податке о друштвима и њиховим огранцима, али се ипак ово не односи на друштва која се налазе ван ЕУ, која су иначе обухваћена правилима Једанаесте директиве компанијског права.

Најзад, Директива о повезивању регистара указује и на појачану потребу размене информација и сарадње привредних регистара у случају спровођења поступка прекограничних спајања, као и сличних поступака, који подразумевају њихову двостепену контролу, и неопходну комуникацију надлежних регистара у циљу окончања поступка.

Иако је у теорији било идеја да се објављивање и повезивање података односи и на питање дисквалификације директора, то новом Директивом није учињено.³⁹

Сви подаци штите се према правилима о заштити података, и у складу са постојећим правилима ЕУ.⁴⁰

37 К. Marescau, М. Tison, *нав. чланак*, стр. 87.

38 *Ibid.*

39 Вид. више нпр. Извештај групе за модернизацију компанијског права 2011, стр. 34–35.

40 Вид. чл. 1, којим се уводи чл. 11а у правила Једанаесте директиве, чл. 2, којим се уводи чл. 17а у правила Директиве о прекограничним спајањима и чл. 3 Директиве о повезивању регистара, којим се уводи нови чл. 7а у Прву директиву компанијског права.

1. Општи подаци о друштвима

Најзначајније измене у новим правилима односе се на Прву директиву компанијског права, која регулише објављивање основних података о друштвима.⁴¹ Ова директива уредила је објављивање минимума података за свако друштво обухваћено њеним правилима. Ипак, и поред правила Прве директиве која су уредила објављивање кроз прописивање *минималних података и услова везаних за регистрацију*, национална права се и даље разликују. Те разлике односе се како на различите системе територијалне организације (регистри се воде у неким земљама за јединствену територију, негде за поједине регионе, а негде на локалном нивоу); разликују се подаци који се уносе осим минималних података које захтева Прва директива, а садржај и формат пословних регистара такође није стандардизован.⁴² Осим тога, разлике постоје и у погледу правног дејства информација, узимајући у обзир да национална права за информације везују одређене (различите) обориве или необориве претпоставке.⁴³

За свако друштво, за које се води посебан уложак у Регистру, према новим правилима је предвиђено да се *одређује посебан идентификациони број* који омогућава да се друштво идентификује у комуникацији са другим повезаним регистрима. Тај идентификациони број омогућава идентификацију земље чланице у којој се налази регистар, регистар у коме се налазе подаци о друштву и број друштва у регистру, укључујући и друге податке којима се онемогућава грешка у идентификацији.⁴⁴ У том циљу у ранијем BRITE пилот пројекту за повезивање националних

41 Директива о координацији мера, неопходних ради заштите чланова и трећих лица, којима се оне чине једнаке у земљама чланицама (даље у фуснотама: Прва директива компанијског права – што је нумерација раније верзије ове Директиве, касније напуштене у називима директива у компанијском праву), Directive 2009/101/EC of the European Parliament and of the Council of 16 September 2009 on coordination of safeguards which, for the protection of the interests of members and third parties, are required by Member States of companies within the meaning of the second paragraph of Article 48 of the Treaty, with a view to making such safeguards equivalent (Text with EEA relevance), OJ L 258, 1.10.2009, доступно на адреси: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32009L0101:EN:NOT>, 10.3.2013.

Детаљно о одредбама ове Директиве вид. Вук Радовић, „Ништавост, објављивање информација и пословање друштва капитала“, у: Мирко Васиљевић, Вук Радовић, Татјана Јевремовић Петровић, *Команијско право Европске уније*, Правни факултет Универзитета у Београду, Београд, 2012, стр. 89 и даље, нарочито у односу на објављивање стр. 93–107.

42 О неким од ових проблема вид. Пратећи документ уз Предлог директиве, стр. 11.

43 Вид. *Ibid.*, стр. 52.

44 Чл. 3 Директиве о повезивању регистара, којим се уводи ст. 2 у чл. 3 Прве директиве компанијског права.

регистара развијен је тзв. REID број (*Register Entity Identifier*), који је обухватао прва два броја која указују на земљу, број регистра, постојећи број друштва у регистру и контролни број.⁴⁵ Његова предност је у задржавању постојећег броја у регистру, уз додатне ознаке земље и регистра, чиме се не оптерећују друштва на додатну пререгистрацију, и омогућава правна сигурност у односу на досадашње и будуће податке. Правилима нове Директиве потврђено је да ће такав број бити задржан у идентификацији европских друштава.

Предвиђено је постојање електронских података, као и докумената у електронској форми, предвиђених Првом директивом компанијског права, и њихова доступност преко повезаних регистара путем *јавној приступу*.⁴⁶ Међутим, нова Директива пропустила је да уреди приступ другим подацима о друштвима, који се у Регистру воде, а односе се на капитал друштва према одредбама Друге директиве компанијског права.⁴⁷ Стога је електронски приступ подацима и документима на платформи ограничен само на оне податке које садржи Прва директива компанијског права. Већ је поменуто да се одређени основни подаци о друштвима (ради њихове идентификације у правном промету) чине доступним јавности без плаћања одговарајуће накнаде, док ће остали подаци и документи бити доступни уз накнаду.

Обавеза је регистра да без одлагања проследи повезаним регистрима информацију о покретању и окончању поступка у вези са престанком друштва или стечајем, као и податак о његовом брисању из регистра, уколико тиме наступају правне последице према националном праву земље која води регистар друштава.⁴⁸ Паралелно са том обавезом и регистар у коме је уписан огранак друштва има обавезу да потврди пријем таквог обавештења, чиме је омогућена најефикаснија и најсигурнија међусобна размена информација.

Предвиђена размена информација и могућност јавног приступа неспорно ће олакшати и учинити ефикаснијим прекограничне активности друштава. Међутим, новоусвојена правила ограничена су на оне форме друштва које је обухватила Прва директива компанијског права својим нормама – дакле, на сва друштва чија је одговорност ограничена, и то према појединим таксативно набројаним формама у националним правима.⁴⁹ Дакле, не постоји обавеза да се на будућем порталу чине

45 Вид. Пратећи документ уз зелену књигу, стр. 12.

46 Чл. 3 Директиве о повезивању регистара, којом се уводи нови чл. 3б у Прву директиву компанијског права.

47 О подацима који се обавезно објављују вид. В. Радовић, *нав. рад*, стр. 95–98.

48 Чл. 3 Директиве о повезивању регистара, којом се уводи нови чл. 3д у Прву директиву компанијског права.

49 Вид. чл. 1 Прве директиве. За предности и недостатке такве енумерације вид. В. Радовић, *нав. рад*, стр. 91–92.

јавно доступним (нити размењују) информације о другим формама друштава, укључујући и друштва лица уколико је њихово регистровање обавезно према националном праву. Чини се да не постоје сметње да међусобно повезани регистри размењују све информације, укључујући и оне које се односе на све форме друштава о којима воде регистре (па чак и информације о појединим лица која се везују за пословање друштва – чланови, директори и слично – што је тренутно случај у оквиру Европског пословног регистра), али је ситуација другачија у односу на могућност јавног приступа заинтересованих лица тим информацијама. Ипак, учешће других форми друштава (осим оних које су изричито предвиђене правилима Прве директиве) у прекограничним активностима није значајно, те стога не постоје озбиљнији проблеми у изостављању тих форми. Такође, није изричито поменута ниједна европска форма друштва, иако се и оне региструју у националним регистрима, што је предвиђено у изворима који регулишу те форме, а не изричито одредбама Прве директиве компанијског права.⁵⁰ До доношења правила која су регулисала Европско акционарско друштво чак је постојала идеја постојања јединственог Европског централног регистра, који би водио евиденцију са неопходним подацима о тој форми, али је таква идеја напуштена, те се ова друштва региструју према националним прописима земље у којој имају своје регистровано седиште, а објављивање података и документа врши се према правилима тог националног права и у складу са одредбама Прве директиве компанијског права.⁵¹ Исто важи и за Европску економску интересну групацију.⁵² Ипак, измене у погледу обавеза размене информација везаних за ове форме друштава могуће су само путем другачијег правног инструмента, узимајући у озбир да су

50 Грундман наводи да се одредбе Прве директиве сходно примењују на друштва која нису наведена у *numerus clausus* набројаним случајевима чл. 1, уколико се ради о формама које одговарају побројаним националним формама, а такође се то односи и на СЕ, применом правила чл. 10 да се на ову форму, у оквиру овлашћења датих Уредбом, примењују одредбе националног права регистрованог седишта, као да се ради о акционарском друштву (чл. 10 Статута СЕ). Вид. S. Grundmann, *нав. дело*, стр. 135. Ипак, поступак регистрације и објављивања предвиђен је посебно, у складу са правилима (раније) Прве директиве (чл. 12 Статута СЕ). Док би се могло прихватити такво гледиште у погледу објављивања и размену основних података о СЕ, спорно би било применити такво схватање у погледу прекограничних спајања и размене информација, када на основу тог поступка настаје СЕ, о којима ће касније бити речи.

51 Чл. 12 и 13 Уредбе о Статуту Европског акционарског друштва (у даљем тексту Уредба о статуту СЕ), Council Regulation 2001/2157/EC of 8.10.2001 on the Statute for a European company (SE), OJ L 294, 10.11.2001, доступно на адреси: <http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32001R2157:EN:NOT>, 17.3.2013.

52 Чл. 6, чл. 10 и чл. 39 ст. 1 Уредбе о Европској економској интересној групацији, Council Regulation (EEC) No 2137/85 of 25 July 1985 on the European Economic Interest Grouping (EEIG), OJ L 199, 31.7.1985, доступно на адреси: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31985R2137:EN:NOT>, 18.3.2013.

Европско акционарско друштво, као и Европска економска интересна групација регулисане Уредбом, за чије доношење се захтевају различити услови и поступак, те је оправдано очекивати да ће и то бити учињено у будућности посебним инструментима, те ће и за ове форме бити изричито предвиђена размена података.

Један од важних недостатака (раније) Прве директиве компанијског права односио се на непостојање обавезе да се евентуалне измене у објављеним подацима достављају у релативно разумном и кратком року.⁵³ Значај нових правила лежи у обавези предузимања мера којима се обезбеђује да *све измене* у документима и подацима обавезно морају да се унесу у регистар.⁵⁴ Ове измене морају бити *унете и објављене* у електронској форми *у року од 21 дана* од пријема потпуне документације која се односи на измене које се објављују, укључујући и претходну контролу, уколико је она предвиђена као предуслов за унос података у регистар, изузев финансијских извештаја.⁵⁵ Циљ објављивања је како пружање података о друштвима на начин да је транспарентно њихово пословање, тако нарочито и заштита трећих лица, која имају право да се поуздају у податке из регистра.⁵⁶ Нарочито тачност и благовремено објављивање јесу кључни у остваривању тог циља.

Оправдано је питање на који начин је могуће обезбедити испуњење обавезе објављивања у року од 21 дана, као и последице и санкције у случају неизвршења те обавезе. Посебно је спорно уношење измена или уопште података које укључују и претходну контролу, неопходну за упис, јер она може да обухвати различите поступке и овере, зависно од одредби националног права.

2. Подаци о огранцима

Значај оснивања огранка истакнут је и у самом Уговору о функционисању ЕУ, кроз остваривање слободе секундарног настањивања

53 Вид. Пратећи документ уз Предлог директиве, стр. 25.

54 Вид. чл. 2 и чл. 3 ст. 3 и ст. 5 Прве директиве компанијског права. О средствима објављивања вид. В. Радовић, *нав. рад*, стр. 100 и даље.

55 Вид. чл. 3 Директиве о повезивању регистара, којим се уводи чл. 2а у Прву директиву компанијског права. У ранијим предлозима Директиве је тај рок био 15 дана. У домаћем праву предвиђен је рок од 15 дана за пријаву настанка или промене података и докумената, док Регистратор има обавезу да о пријави одлучи *у року од 5 дана*. Вид. чл. 10 и 15 ЗПРуАПП.

56 О поуздању трећих лица у податке из регистра вид. чл. 3 тач. 7 Прве директиве. За теоријску анализу вид. нпр. S. Grundmann, *нав. дело*, стр. 166–168. У нашој теорији вид. детаљно: Мирјана Марковић, „Негативан публицитет регистра привредних субјеката“, *Право и привреда*, бр. 1–4/2008, стр. 136 и даље; Мирјана Марковић, „Позитиван публицитет регистра привредних субјеката“, *Право и привреда*, бр. 5–8/2008, стр. 357 и даље.

вања.⁵⁷ Реализација тог права нарочито је била значајна током последње деценије, када је омогућено обављање целокупне делатности кроз разне облике секундарног настајења – огранке или зависна друштва на територији било које земље чланице. Потреба обављања активности путем ових облика пословања нарочито је појачана жељом избора права које ће регулисати статусна питања друштва. Због великог броја случајева обављања делатности у више земаља чланица путем различитих организационих облика, појачана је потреба развоја правних инструмената којима се омогућава лак приступ информацијама о друштву и његовим организационим деловима свим заинтересованим лицима, а нарочито повериоцима и властима земље у којој се ефективно обављају активности друштва.⁵⁸

Иако је наведеним одредбама Уговора о функционисању ЕУ омогућено несметано оснивање огранака у другој држави чланици, ради правне сигурности је положај огранка било неопходно додатно регулисати. То је учињено, пре свега у односу на питање објављивања одређених података везаних за огранак кроз одредбе Једанаесте директиве компанијског права 1989. године.⁵⁹ Њен основни циљ била је обавеза објављивања података који се за привредно друштво воде према одредбама Прве директиве компанијског права, али не и за његове огранке, који послују у другој земљи чланици. Један од најважнијих разлога за потребу регулисања објављивања за огранке била је заштита поверилаца, за коју није било довољно предвидети упућивање на већ објављене податке у регистру где се објављују подаци о друштву.⁶⁰

57 Чл. 49 Уговора о функционисању ЕУ.

58 К. Marescau, М. Tison, *нав. чланак*, стр. 85. У једном познатом чланку групе аутора установљено је да је у периоду између 2003. и 2006. године у Великој Британији основано 67.000 нових друштава из других земаља чланица, а да се њихове главне активности не обављају у тој, већ у некој другој земљи, најчешће путем огранка (што је релевантно у односу на ову тему) или путем других организационих облика. Вид. Marco Becht, Colin Mayer, Hannes F. Wagner, „Where Do Firms Incorporate? Deregulation and the Cost of Entry“, *European Corporate Governance Institute Law Working Paper No. 70/2006*, August 2007, доступно на адреси: <http://ssrn.com/abstract=906066>, 26.3.2013, стр. 2, 28-29.

59 Једанаеста директива о подацима огранака друштва из једне земље чланице који се објављују у другој земљи чланици (даље у фуснотама: Једанаеста директива), Eleventh Council Directive 89/666/EEC of 21 December 1989 concerning disclosure requirements in respect of branches opened in a Member State by certain types of company governed by the law of another State, *OJ L 395*, 30.12.1989, доступно на адреси: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31989L0666:EN:NOT>, 15.3.2013.

О садржају и основним одредбама Једанаесте директиве вид. у: Татјана Јевремовић Петровић, „Огранак привредног друштва“, у: Мирко Васиљевић, Вук Радовић, Татјана Јевремовић Петровић, *Компанијско право Европске уније*, Правни факултет Универзитета у Београду, Београд, 2012, стр. 383 и даље.

60 S. Grundmann, *нав. дело*, стр. 518.

Упркос правилима те Директиве, и даље су у пракси постојали бројни недостаци. Пре свега, непостојање података у регистру друштва о огранцима који се налазе у страниој земљи (или земљама), што доводи до подељености информација између више националних регистара и може значајно да утиче на потпуну информисаност и заштиту интереса заинтересованих лица.⁶¹ Иако је у последње време било идеја да се повезивањем података из националних регистара и приступом тим подацима из свих земаља чланица (или на централном нивоу) отклања потреба посебног објављивања у земљи огранка, већ само у земљи друштва, одредбе Једанаесте директиве су задржане.⁶² Наиме, идеја примене правила из Директиве о транспарентности, која подразумева само објаву у „домаћој земљи“ са правом приступа подацима у свим другим земљама сматрало се да није у складу са концепцијским приступом Једанаесте директиве компанијског права, те стога и није узета у обзир приликом усвајања правила Директиве о међусобном повезивању регистара, чија су решења, према неким мишљењима, мање оптимална, али и даље задовољавајућа.⁶³ Притом је учињен покушај њиховог унапређења у погледу обавезне размене података на нивоу самих регистара, дакле, без обзира на поступање друштва које је иначе било обавезно на достављање измењених података у регистру огранка.

Наиме, код огранка је положај поверицала делом несигуран јер они за дужника имају странио друштво.⁶⁴ Стога се сматра да „спремност спољног света да закључује уговоре са огранком мора да зависи у потпуности од поверења у друштво које стоји иза огранка“.⁶⁵ Предност у одредбама Једанаесте директиве представља обавезу објављивања података о огранку и његовом друштву, с тим што нарочити значај имају одредбе о језику, јер предвиђају могућност да земља чланица може да захтева превођење одређених података и докумената на неки од званичних језика ЕУ, како би се тиме трећим лицима олакшало коришћење података који се региструју у вези са огранком.⁶⁶ Иако је већ било посеб-

61 К. Marescau, М. Tison, *нав. чланак*, стр. 87.

62 Вид. Извештај групе за модернизацију компанијског права 2011, стр. 34–35.

63 К. Marescau, М. Tison, *нав. чланак*, стр. 89–90.

64 Mathias Habersack, *Europäisches Gesellschaftsrecht*, 3. Auflage, Verlag C.H. Beck, München, 2006, стр. 104–105.

65 Erik Werlauff, *EU-Company Law: Common business law of 28 states*, 2nd edition, DJØF Publishing, Copenhagen, 2003, стр. 216–217.

66 Чл. 4 Једанаесте директиве. Наш Закон о привредним друштвима предвидео је обавезу регистровања огранка страног друштва, са подацима о огранку и његовом оснивачу, укључујући и обавезу пријаве података у случају измене, али нема правила о језику објаве, нити последицама уколико су подаци објављени у нашем регистру различити од података у коме се води друштво које је основало огранак.

но предвиђено да уколико се правила о објављивању података између земље у којој се налази огранак и оне којој припада друштво разликују, те предност у погледу предузетих послова у оквиру огранка имају правила о објављивању оне земље у којој се налази огранак; у пракси је било могуће да дође до више проблема.⁶⁷ Они произлазе из чињенице да не постоји обавеза регистра у коме се воде подаци о друштву да размењује податке са регистром који води податке о огранку друштва.⁶⁸ Постоји само *ојшџа обавеза друшџива* да пријави одређене податке у регистар, укључујући и регистар огранка у иностраној земљи, али је очигледно постојање пропуста у испуњавању те обавезе. Томе доприноси обавеза да се објављивање у земљи огранка врши према праву земље у којој се налази огранак, према правилима и у форми иностраног права, што је често оптерећујуће и подразумева значајне трошкове за друштво.⁶⁹ Ти трошкови значајнији су тим пре што подразумевају обавезу превода и достављања података и докумената од којих су неки, који се односе не специфично на огранак, већ објављени у земљи у којој је друштво регистровано.⁷⁰ Стога оваква обавеза може да доведе до значајног оптерећења достављања (и превоза) докумената и извештаја у сваку од земаља у којој друштво има регистрован огранак.⁷¹ За разлику од регистра друштва, који иначе има различита права у погледу неизвршавања обавезе достављања података, регистар огранка у другој земљи по правилу нема могућности да санкционише недостављање података, о којима може да сазна или од самог друштва, или од трећих лица.⁷² У том случају регистар огранка пружа нетачне информације

Вид. чл. 573 Закона о привредним друштвима (даље у фуснотама: ЗПД), *Службени гласник РС*, бр. 36/2011, 99/2011.

67 Вид. чл. 1 тач. 2 Једанаесте директиве. Иако то правило није посебно предвиђено за огранак у нашем праву, оно би могло да се примени на основу начела тачности и претпоставке савесности из чл. 3 ЗПРуАПР.

68 Зелена књига, стр. 12. У тзв. BRITE пилот пројекту који је повезао неколико националних регистра и покушао да испроба размену информација, извршено је поређење постојећих огранака са статусом њихових друштава у другој земљи, и у значајном броју случајева (између 13 и 17%, зависно од националног права) закључено је да су друштва престала да постоје, што је регистровано у регистру друге земље чланице у којој се налазило друштво, али не и у регистру у коме се водио огранак. Више о том пројекту са резултатима поређења вид. Пратећи документ уз зелену књигу, стр. 13.

69 Пратећи документ уз Предлог директиве, стр. 20.

70 K. Marescau, M. Tison, *нав. чланак*, стр. 85.

71 E. Werlauff, *нав. дело*, стр. 216.

72 Пратећи документ уз Предлог директиве, стр. 18. Домаће право предвиђа новчану санкцију у случају кашњења (рок је иначе 15 дана) пријаве о настанку или промени податка или документа (чл. 10 ст. 2 ЗПРуАПР), што је такође решење и у другим националним правима.

о огранку и његовом друштву, што је изузетно штетно у односу на трећа (савесна) лица. За разлику од општих правила о санкционисању недостављања или достављања погрешних информација, обухваћених негативним дејствима објављивања, овде негативне последице погађају само трећа лица.⁷³

Проблем је нарочито изражен у случају да дође до промена података које је огранак дужан да објави, а нарочито уколико се над друштвом у земљи друштва о чијем се огранку ради покрене (и оконча) поступак стечаја, а ти подаци нису познати у регистру који води податке о његовом огранку. Чак и ако постоји правило о објављивању у земљи у којој се налази огранак, она не могу да заштите савесна трећа лица уколико је у дошло до стечаја друштва које одговара за обавезе огранка, будући да се ради о правно несамосталном делу привредног друштва, који нема сопствену имовину нити одговара за своје обавезе, већ то чини друштво чији је део.

Једанаеста директива предвиђа да се међу подацима које објављује огранак наведу и подаци везани за престанак друштва, именовање ликвидатора, поступак стечаја, реорганизације или други сличан поступак, али је основни проблем да ти подаци буду ажурни и у што краћем року унети у регистар који води податке о огранку.⁷⁴ Стога је новим правилима предвиђено да ће сви подаци које је огранак друштва из друге земље чланице ЕУ обавезан да објави *бићи јавно доступни кроз уведени систем међусобној повезивања регистра*.⁷⁵ Осим тога, уведен је и *јединствени идентификациони број за ојранке*, који омогућава идентификацију земље чланице у којој се налази регистар о друштву, регистар у коме се налазе подаци о огранку и број огранка у регистру, укључујући и друге начине којима се онемогућава грешка у идентификацији.⁷⁶

У вези са стечајем друштва, предвиђена је обавеза регистра у коме се воде подаци о друштву да у што је могуће краћем року (без одлагања) учини доступном информацију о отварању и окончању поступка престанка друштва или стечаја, као и брисања из регистра, уколико то доводи до правних последица у земљи чланици у којој се води друштво у регистрима.⁷⁷ Земља у којој се налази регистар у који је уписан огранак

73 Више о негативним дејствима објављивања вид. S. Grundmann, *нав. дело*, стр. 166–167. У домаћем праву вид. М. Марковић, „Негативан публицитет регистра привредних субјеката“, стр. 136 и даље.

74 Вид. чл. 2 тач. 1 под ф) Једанаесте директиве.

75 Чл. 1 Директиве о повезивању регистра, којим се у чл. 1 Једнаесте директиве уноси ст. 3.

76 Чл. 1 Директиве о повезивању регистра, којим се у чл. 1 Једнаесте директиве уноси ст. 4.

77 Чл. 1 Директиве о повезивању регистра, којим се у уноси нови чл. 5а у Једанаесту директиву.

има обавезу да преко система међусобног повезивања регистра потврди пријем тих информација без одлагања. Најзначајнија одредба односи се на обавезу земаља чланица да омогуће да по пријему обавештења о престанку друштва, стечаја или брисања из регистра дође и *до брисања ојранка* без одлагања, с тим што се то не односи на брисање услед промене правне форме, спајања, припајања или прекограничне промене регистрованог седишта.⁷⁸

3. Подаци у вези са прекограничним спајањима

Прекогранична спајања представљају специфичан поступак у коме се примењују права различитих земаља, према припадности друштава која учествују у овом поступку.⁷⁹ Директива о прекограничним спајањима је предвидела услове према којима долази до овог поступка, укључујући и решење за поједине случајеве у којима би применом меродавног националног права могли да настану проблеми који би онемогућили прекогранично спајање.⁸⁰ Једно од тих правила односи се на реализацију прекограничног спајања и његову контролу, у вези са којима је Директива о прекограничним спајањима предвидела да ће постојати двостепена контрола, која подразумева како контролу поступка спајања у фази пре његове реализације, која се за свако друштво врши према правилима његовог националног права; тако и контролу када дође до реализације спајања, према праву друштва стицаоца, односно новооснованом друштву.⁸¹ Након извршене контроле предвиђена је регистрација прекограничног спајања у регистру друштва стицаоца или новооснованог друштва, с тим да је било предвиђено да ће надлежни регистри сваког од друштава које је учествовало у поступку прекограничног спајања приступити регистравању података везаних за окончање тог поступка.⁸² У ранијој процедури било је предвиђено и да ће *рејистар друштва стицаоца обавестити ранији рејистар о сироведеном спајању*. То се по правилу чинило путем поштанске пошиљке (или евентуално

78 Чл. 1 Директиве о повезивању регистара, којим се уноси нови чл. 5а у Једанаесту директиву.

79 Више о прекограничним спајањима у праву ЕУ, као и одредбама Директиве о прекограничним спајањима вид. Татјана Јевремовић Петровић, *Прекогранична спајања друштва у праву ЕУ*, Правни факултет Универзитета у Београду, Београд, 2010.

80 Директива о прекограничним спајањима друштава чија је одговорност ограничена (даље у фуснотама: Директива о прекограничним спајањима), Directive 2005/56/EC of the European Parliament and of the Council of 26 October 2005 on cross-border mergers of limited liability companies' OJ L 310, 25.11.2005, доступно на адреси: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32005L0056:EN:NOT>, 17.3.2013.

81 Вид. чл. 10 и 11 Директиве о прекограничним спајањима.

82 Чл. 13 Директиве о прекограничним спајањима.

путем *e-mail*-а) на језику органа који је регистровао податке о извршеном спајању, што је успоравало и поскупљивало поступак уколико је био неопходан оверени превод у земљи која се обавештава.

Новим изменама предвиђено је да ће регистар друштва стицаоца или новооснованог друштва *кроз систем међусобно повезаних рејистара* (што значи и обезбеђење превода размењених података) *одмах обавешти рејистаре* сваког од друштава која су учествовала у прекограничном спајању, и према којима постоји обавеза друштава која учествују у поступку да доставе документе о окончаном поступку прекограничног спајања, да је прекогранично спајање ступило на снагу. Уколико долази до брисања старе регистрације, оно ће се извршити по пријему тог обавештења, али не пре.⁸³ Слична правила о обавези регистра да обавести други регистар постоје и у односу на Европско акционарско друштво у погледу промене регистрованог седишта, али не и у погледу прекограничног спајања, па за тај поступак пребацује ову обавезу на друштво стицаоца или новоосновано друштво, што је решење са значајно мањом правном сигурношћу за сва заинтересована лица.⁸⁴ Ипак, и овде се може прихватити да је могућа примена правила Директиве о прекограничним спајањима, у одсуству посебних правила предвиђених Статутом СЕ, узимајући у обзир примену правила националног права која се примењују у односу на национална акционарска друштва.⁸⁵ Предност такве комуникације је и у односу на трећа лица, јер се регистровање извршеног спајања олакшава и убрзава.

Предности предвиђене обавезне размене података постоје и у односу на промену регистрованог седишта, у мери у којој је дозвољена ме-родавним правом, односно у односу на Европско акционарско друштво. Тако се сматра да је досадашњи систем доводио до недовољне правне сигурности, јер је у пракси постојала ситуација тзв. позитивног сукоба чињеница, када је друштво уписано и у месту ранијег, и у месту новог регистрованог седишта.⁸⁶ Међутим, проблеми постоје, и још су озбиљнији у случају тзв. негативног сукоба, који теоријски не би био могућ, али се дешавао у пракси. Теоријски би, наиме, било немогуће да је друштво прво брисано из регистра без новог уписа, а да притом наставља да постоји, јер махом сва права за упис и брисање друштава (чија је одговорност ограничена, односно за сва привредна друштва –

83 Вид. нови чл. 13 Директиве о прекограничним спајањима према чл. 2 Директиве о повезивању регистра.

84 Вид. чл. 8 ст. 11 и ст. 26 Статута СЕ. Такође вид. Пратећи документ уз Предлог директиве, стр. 22.

85 О томе је већ било речи код објављивања општих података и сходној примени на основу чл. 10 Статута СЕ. Вид. фн. 50.

86 Пратећи документ уз Предлог директиве, стр. 23.

зависно од националног права) везују последице настанка и престанка друштва – конститутивно дејство. Међутим, пред Европским судом правде је недавно окончан поступак који се односио, између осталог, на друштво које је променило регистровано седиште из једне земље у другу. Притом, друштво је прво било брисано из регистра у земљи порекла (у фебруару 2006. године), уз напомену да се ради о промени регистрованог седишта. Друштво је затим тек у јануару 2007. године поднело захтев за регистрацију у другој земљи чланици, позивајући се на правни континуитет.⁸⁷ Дакле, у овом случају дошло је до негативног сукоба у погледу уписа и регистрације. Овде је очигледан пропуст регистра у земљи порекла који је извршио брисање без пријема обавештења о регистрацији у другој земљи, као и све мане које прати (потпуни) недостатак комуникације између два национална регистра.

Као и код објављивања општих података о друштвима, и овде се може приговорити предвиђеним изменама да се ограничавају на прекогранична спајања националних друштава, а да изостављају комуникацију која је предвиђена у погледу Европског акционарског друштва, како у погледу промене регистрованог седишта, тако и у односу на поступак прекограничног спајања. Ради се о идентичним циљевима и поступку, који је стога морао да обухвати и ову форму друштва, што ће вероватно бити учињено у посебном документу, или изменама правила о Европском акционарском друштву.

V Закључак

Иако је Директива о међусобном повезивању регистара о привредним друштвима предвидела махом правила техничке природе, њихов значај врло је важан. Наиме, предвиђена сарадња и размена информација између регистара земаља чланица ЕУ, планирана да у будућности обухвати и земље ван ЕУ, има вишеструке предности и обезбеђује сигуран амбијент за конкурентно и ефикасно пословање привредних друштава. Поред тога, предности овог повезивања за појединце и заинтересована трећа лица су изузетни, узимајући у обзир могућност будућег приступа информацијама о друштвима која послују на унутрашњем тржишту на једном месту. Те предности имају значаја и за Србију, која као чланица Европског пословног регистра већ има могућност размене информација са другим регистрима, и која усвајањем и применом система регистрације електронским путем прати савремене потребе у овом домену.

87 Више о овом случају вид. у пресуди *Vale Case*, C-378/10, доступно на адреси: http://curia.europa.eu/jcms/jcms/j_6/, 22.3.2013.

Tatjana JEVREMOVIĆ PETROVIĆ, PhD
Assistant Professor at the Faculty of Law, University of Belgrade

INTERCONNECTION OF BUSINESS REGISTERS AT THE EU LEVEL

Summary

This paper deals with regulation of the interconnection of business registers at the EU level. New provisions regarding changes in disclosure and exchange of information on companies were presented. These issues particularly concern disclosure of general information on companies, information on companies' branches in other EU Member States, as well as exchanges of information in the cases of cross-border mergers or similar procedures. The most important impact of these provisions is easier and more effective cross-border company mobility, establishment of a safer business environment, removal of unnecessary administrative burdens and improvement of legal certainty.

Key words: *business registers, disclosure, branches, cross-border mergers.*